

Az 1970–71-es évad bemutatói:

Örkény István :

Macskajáték

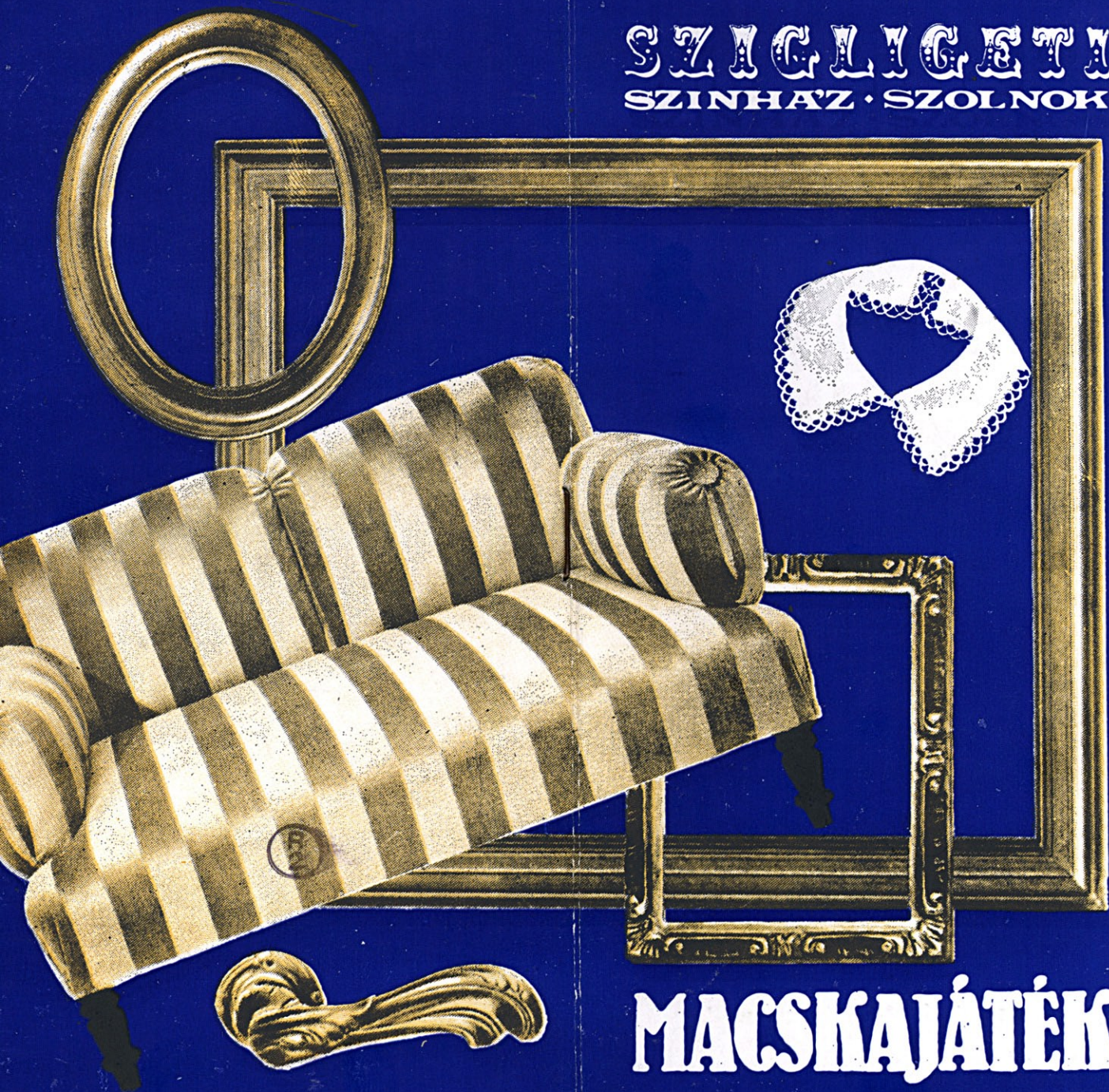
színjáték — Eredeti bemutató

Az 1968–69-es évadban mutatta be színházunk Örkény István világsikert aratott színpadi alkotását, a Tótékat. A szolnoki előadás színvonala és tiszta értelmezésű játéksíkjára annyira megnyerte az író tetszését, hogy a Tóték akkori előadása után ígéretet tett, hogy ír egy színdarabot a Szigligeti Színház részére.

A két évvel ezelőtti beszélgetés eredménye a *Macskajáték*, mely Szolnokon indul el – talán a Tótékhoz hasonló nagy sikert jelentő hódító útjára. Ezt persze korai volna most eldönteni, de az bizonyos: a *Macskajáték* bemutatója színházunkban, az évad egyik – nyugodtan mondhatjuk, országos érdeklődést kiváltó – kiemelkedő eseménye lesz. A furcsa hangvételű, érdekes kisregény – melyből a színpadi játék íródott –, a *Jeruzsálem hercegnője* című Örkény-kötetben jelent meg.

Még annyit hozzátehetünk, hogy a darab rendezője, díszlet- és jelmeztervezője – Örkény István kérésére: a Tóték színpadraállítói – Székely Gábor, Fehér Miklós és Jánoskúti Márta lesznek.

SZIGLIGETI
SZÍNHÁZ · SZOLNOK

MACSKAJÁTEK

MOTTÓ:

*Mindnyájan akarunk egymástól valamit,
Csak az öregektől nem akar már senki semmit.
De ha az öregek akarnak egymástól valamit,
azon mi nevetünk.*

ÖRKÉNY ISTVÁN:

Macskajáték

tragikomédia 2 részben

ERZSI, özv. Orbánné	Hegedüs Ágnes Jászai-díjas
GIZA, a nővére	Koós Olga
ILUS, a leánya	Bókai Mária
JÓZSI, a veje	Lukács József
PAULA, a barátnője	Gyimesi Pálna
EGÉRKE, a szomszédnője	Bodnár Erika
CSERMLÉNYI VIKTOR, ny. operaházi tag	Bágyörgyi Károly Jászai-díjas
CS. BRUCKNER ADELAIDA, operaházi örökös tag	Kaszab Anna
PINCÉR	ifj. Tatár Edre

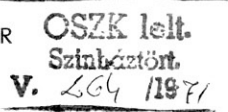
Díszlettervező: Fehér Miklós mv.
Jászai-díjas

Jelmeztervező: Jánoskúti Mártc

Maszkmester: Dobos Ferenc.

Rendezte:

SZÉKELY GÁBOR

Bemutató: 1971. január 15.

„Ezt a darabot úgy kell eljátszani, mintha egyetlen mondat volna. Nem tűr semmiféle lelassulást, megállást, vagy színváltozást, hiszen elejétől a végéig nem más, mint zaklatott lelkű hösnőjének egyre zaklatottabb és feszültebb vitája önmagával, a nővéreivel, vagy a világgal. Ehhez kell alkalmazkodnia az előadás tempójának és a színpad rendezésének is. Csak így valósítható meg, hogy a folyamatosságot ne szakítsa meg semmi, s a darab hösnője úgy sétálhasson át az egyik képből a másikba, hogy még a beszédét se legyen kénytelen megszakítani”.

A *Macskajáték* meséjét énelöttem már több-
ezren elmesélték. A darab arról szól, hogy két
ember szereti egymást, de akadályok lépnek fel,
s a csábító harmadik (akit ez esetben Paulának
hívnak) minden női varázsát latba vetve, magához
láncolja a férfit, s a boldog pár oltár elé lép...

Ez a szerelmi háromszög csak abban különbözik elődeitől, hogy szereplői nem tízen-, nem is huszon-, hanem hatvan-egynéhány évesek.

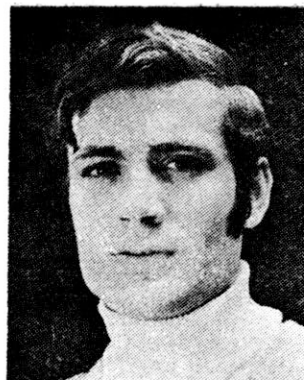
S bár úgy látszik, hogy a szenvedély kísérő tünetei, átvirrasztott éjszakái, forró vallomásai, boldog föllángolásai és féltékeny leselkedései pontosan ugyanúgy játszódnak le az elmúlás küszöbén, mint az élet hajnalán, vagy delelőjén, bennünk, akik csak nézzük ezt a groteszk játékot, hullámozó és ellentmondó érzelmek ébrednek. A nagy szenvedélyekben – kívülről nézve – még „normális” kitöréseiben is van valami hősie és ugyanakkor nevetséges vonás; hát még ha műfogsort, gyógycipőt, s az öregség többi kellékeit viselik azok a hősök, akik a szenvedély máglyáira föllépnek. Amikor kinevetjük, szánjuk is őket, de szánalmunk mögött ott bújkál a mosoly.

Mi, emberek, csak egyféleképpen tudunk szenvedni! és örülni, akár az élet elején, akár a végén tartunk; joggal mondhatjuk hát, hogy ha sírva, ha nevetve: a színpadon mi magunk is ott vagyunk.

E groteszk történet főhőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájkodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó pörlekedése mindenkiével, aki, körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával, s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával, mert őbene látja bíróját, jobbik énjét, s gyermekkoruktól kezdve a mintaképét. Körömszakadtáig harcol, hogy kapkodó, zűrzavaros, értelmetlen és kilátástalan szenvedélyét Giza is jóváhagyja, mert Giza szava szent, rosszalása ellen nincs föllebbezés. Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget és hadat üzen a halálnak. Bukásra ítélt küzdelem ez, mégis ő lesz a győztes – igaz, drágán fizet érte. A győzelem órája már az összeomlás, a kifulladás órája is, öröme inkább csak jelkép, ahogy egy zászló lobog egy rommálott, kiégett város füstölgő falai fölött.

ÖRKÉNY ISTVÁN

A rendező:

SZÉKELY
GÁBOR

Érthető izgalommal készültünk valamennyien erre az eredeti bemutatóra. A „Tóték” hazai és nemzetközi sikere után, új Örkény-darabbal a közönség elé lépni – színésznek, rendezőnek egyaránt – megtiszteltetés.

A Macskajáték eredetileg kisregénynek íródott. A dialógusokra épülő mű kétségkívül kínálja magát a dramatizálásra. Ezért vetődött fel korábban a megfilmesítés gondolata, nemrégiben pedig a budapesti 25. Színház foglalkozott egy sajátos feldolgozással. Végül egyik változat sem készült el – szerencsénkre. Ugyanis most már Örkény István maga fogott neki, hogy – színházunknak tett ígéretéhez híven – megírja ezt a kétrészes tragikomédiát.

Örkény stílusa, újszerű hangvétele a „Macskajáték”-ban is érvényre jut. A darab cselekménye elvontabb, szerkezete eltér a szokásos drámai szerkezettől: egy asszony monumentális monológja pereg előttünk, melyben – Örkény írói kifejezőmódjának jól ismert jegye ez – a targédia és a komédia rendhagyó módon fonódik össze. A „Macskajáték” tulajdonképpen öregekről szól, de a sorsukat érintő problémák a fiatalokat is közelről érintik.

Bízom benne, és erre a bizakodásra a formailag újító Bűnbeesés után, valamint a szokatlan stílusú Tóték előadásainak szólnoki sikere jogosít fel –, hogy közönségünk szeretettel és főleg hozzáértéssel fogadja a Macskajátékot.

MACSKAJÁTÉK

Részlet Giza leveléből

„...Azt írod, én vagyok az egyetlen, akire Erzsí húgom hallgat. Nem tudom, hogy ez igaz-e, és azt se tudom, akarom-e egyáltalán, hogy hallgasson rám. Azt hiszem, félreismered a mi valódi erőviszonyainkat. Én anyádat mindig magam fölött állónak éreztem. Hiába éltem bőségben, biztonságban, nyugalomban: még akkor is, ha kapkodni, fuldokolni láttam, akkor is fölnéztem rá, mert amikor én két lehetőség közül mindig a kényelmesebbiket választottam, neki volt mersze vállalni a kockázatot. Boldogult férjem, aki nagy vagyón ura volt, haláláig rettegett, hogy el talál úszni a vagyón. Misi fiam is ennek a szorongásnak az áldozata. Anyád sohase rettegett. Mindig és bármi áron vállalta az igényeit...

Én is féltem őt, de ugyanannyira irigylem is. Két béna lábammal félhalott vagyok, egy olyan élet végén, melyet csak félig volt bátorságom élni. Ezek után mit mondhatnék a húgomnak?... Igyekez te is fél életet élni? Kövesd a példámat? Kerüld a veszélyt? Ehelyett inkább neked üzenem, lányom, hogy próbáld megtanulni anyád sorsából, ami egy másik ember sorsából megtanulható. Sajnos, én sohasem követtem el hibákat; életem téli álom volt, mert féltem a hidegtől.”

Özv. Orbánné

HEGEDÜS
ÁGNES

Hiszek abban, hogy a színész alkotóművész, az író, a rendező alkotótársa. Hiszem, hogy a színésznek rengeteg mondanivalója van az emberek, a közönség, a társadalom számára. Igazi író jó darabjában a színész is nagyobb lehetőséget kap, hogy elmondhassa saját véleményét – természetesen a szerep adta lehetőségeken belül – mindarról, ami foglalkoztatja, nyugtalanítja. A *Macskajáték* ilyen darab.

Ezért is okoz különös örömet Orbánné alakjának megteremtése. Szeretem és megértem az öregeket, elég közelről ismerem problémáikat is. Félelem a magánytól, a feleslegesség tudata, a fokozott szeretet-éhség mindenkinél más-más formában jelentkezik, de azért közös vonása az idős embereknek. Élni akarnak. Nemcsak a szó biológiai értelmében, hanem társadalmi értelemben is. Tartozni akarnak valahová, hasznosak és aktívak akarnak lenni, azt akarják, hogy foglalkozunk velük, türelmet és megértést igényelnek. Mi pedig éljük a magunk rohanó életét – és az öregek sokszor idegesítenek, sokszor fárasztanak, némelykor kinevetjük őket. Pedig nem vagyunk rosszak, csak egy kicsit önzők, egy kicsit figyelmetlenek, kicsit „nagyvonalúbban” kezeljük a kérdést, mint kellene – közben felnőnek a mi gyerekeink és mi is megöregszünk...

Giza – KOÓS OLGA

Vendégszereplés alkalmával megkérdezik a színésznőtől múltját, kedves szerepeit, sikereit – de ahogy az idő múlik, ez lassan egész műsorfüzetet betöltő téma lenne. Erről tehát inkább nem! Marad esetleg az a szerep, amit most játszom, amely – amikor e sorok nyomdába kerülnek – épp abban az állapotban van, hogy az író már megírta, de a színész még nem játszotta el – tehát ismét egy témával kevesebb! Ellenben szívesen emlékszem egy 16 év előtti vendégszereplésemre – ugyancsak Szolnokon – a „Kőszívű ember fiai”-ban. Sok szép emlék és kedves kolléga emlékeztet a „zord időkre”, amikor még öregek és rosszkedvűek voltunk. De túl a tréfán (ami némiképp szerzőnk hafása is) ezúttal nem szeretnék 16 évvel fiatalabb lenni, mert akkor bizonyára nem én lettem volna a kiválasztott Giza szerepére, amit nagyon fájlalnék, ha kimaradt volna az életemből.

Paula – GYIMESY PÁLMA

Szolnokkal és a szolnoki közönséggel már találkoztam abban az időben, amikor a Magyar Néphadsereg Színházával turnéztunk itt. Mostani „látogatásom” – túl szerepem érdekességén és az újbóli találkozás izgalmán – azért érdekes, mert a város téli arculatával még csak most ismerkedtem meg. – Szívesebben beszélek még kellemes szolnoki benyomásaimról, de ha bemutatózásra van szükség, íme – néhány tőmondatban: a Néphadsereg Színháza után a József Attila Színház, majd a Vígszínház tagja lettem. Kedvenc szerepeim közül az időben is közelállókati említem: a Néma levente Monna Meája, a Paraszt cseléd a Testőrben és a Hölgy a Maximból Üriasszonya. Szívesen filmezek, nemrégiben a Dömölky János rendezte Az utolsó ítélet c. tévéjátékban szerepeltem. Hamarosan képernyőre kerül két elkészült film amelyben játszom, a Bözsi és a többiek, valamint az Elmaradt Nyugat című.

Csermlényi Viktor – BÁNGYÖRGYI KÁROLY

18 évet töltöttem egyfolytában a debreceni Csokonai Színháznál, innen dotálódik ismeretségem Berényi Gáborral, aki abban az időben főrendezőm volt. Kellemes emlékként őrzöm „Az ember tragédiája” előadását, melyet ő rendezett, én pedig Lucifert játszottam benne. Debreceni működésem jöleső hivatalos elismerése volt a Jászai-díj, melyet 1961-ben kaptam meg.

Minden műfajban szívesen játszom, a klasszikusokban és a mai modern problematikájú darabokban egyaránt. Macbeth, III. Richárd, a Fáklyalángban Görgey – ugyanúgy kedves szerepeim, mint azok, amelyeket a Pesti emberekben és a Holnap folytatjuk-ban alakítottam.

A felfrissülés vágyának engedve 1969-ben Szegedre szerződtem, ahol az azóta eltelt idő alatt sok jó szerepet játszottam: a Négy apának egy leányában Móra Ferencet, az író, a János királyban Fülöp, francia királyt és az Írás ördögé-ben Balassa professzort.

**Cs. Bruckner
Adelaida:**

**KASZAB
ANNA**

Hogy mit érzek most, amikor öt év után ismét színpadra léphetek, azt nehéz egyszerű szavakkal elmondani. Évek óta nyugdíjas magányomban élek – örök szerelmemet, a színházat erőszakkal eltemetve emlékeimben – csupán kertem virágaival, két kedves cicámmal és könyveimmel tartva kapcsolatot. És most, hogy újra a próbákra jártam, szerepemmel foglalkoztam, felcsapott bennem a szent láng, a hivatás szent lángja, amely ötvenéves pályafutásomon végig elkísért. Ismét fiatalnak, ismét alkotó színésznőnek érzem magam. Engem a színpad felfrissít, ifjúvá varázsol – nincs az az orvosi injekció, amely erre képes. Annyi szépséget és újat találtam itt a színházban, az aprólékos, mindenre kiterjedő próbáktól kezdve, a színészekkel való tördés számtalan jeléig, hogy azt mondhatom: boldogok lehetnek a fiatalok, akik a mai körülmények között csinálnak színházat.

BODNÁR ERIKA

LUKÁCS JÓZSEF